

Zorgen op platteland om positie huisarts: 'Directe bedreiging voor de leefbaarheid'

Kleine dorpen op het platteland dreigen hun huisarts kwijt te raken. Hun positie staat onder druk door een gebrek aan opvolgers en de groeiende macht van zorgverzekeraars. Een alliantie van partijen wil dat het kabinet ingrijpt.

Sander van Mersbergen 15-02-22, 03:00 Laatste update: 06:07

Vandaag presenteren onder meer de Landelijke Huisartsen Vereniging, de Nederlandse Vereniging van Kleine Kernen en ouderenorganisaties ANBO en KBO-PCOB een manifest, om het probleem op de kaart te zetten. Concreet punt van zorg is de positie van apotheehoudende huisartsen.

Daarvan zijn er ongeveer 320 in Nederland, met name in kleine dorpen. Zij verlenen niet alleen huisartsenzorg, maar voorzien hun patiënten ook van medicijnen. Steeds vaker wordt de distributie van medicijnen en medische hulpmiddelen uit het oogpunt van kostenbesparing echter verzorgd door zorgverzekeraars. Daardoor verliezen apotheehoudende huisartsen een deel van hun omzet. Ze worden volgens de partijen achter het manifest bedreigd in hun voortbestaan.

„Dat is een directe bedreiging voor de leefbaarheid en vitaliteit van het landelijk gebied”, zegt Bettina Bock, bijzonder hoogleraar Bevolkingsdaling en Leefbaarheid aan de Rijksuniversiteit Groningen. „Dit staat op gespannen voet met het beleid om ouderen zo lang mogelijk thuis te laten wonen en zelfredzaam te laten zijn.”

Dorpen zonder huisarts krijgen echt problemen met de leefbaarheid

- Bettina Bock, bijzonder hoogleraar Bevolkingsdaling en Leefbaarheid

Opvolgers

De huisartsen hebben bovendien te maken met een 'waanzinnige bureaucratische rompslomp', zegt Leon Salimans, gepensioneerd huisarts in het Gelderse Gorssel. Hij is met een aantal collega's uit de regio Oost-Nederland de drijvende kracht achter het initiatief. „Onze opvolgers zien dat natuurlijk ook. Voor hen is het veel aantrekkelijker om in Amsterdam te gaan werken, zeker als we hier de inkomsten uit de apotheek kwijtraken.”

Al langer is het voor huisartsen op het platteland moeilijk om een opvolger te vinden. Kennisinstelling Nivel voorspelde dat de komende jaren in een groot aantal regio's een tekort ontstaat, onder meer door de groeiende zorgvraag. Vooral op het platteland kan dat snel nijpend worden. In Zeeland bijvoorbeeld gaat 45 procent van de huisartsen tussen nu en 2028 met pensioen.

De initiatiefnemers achter het manifest willen dat het kabinet met een visie komt op de toekomst van apotheekhoudende huisartsen, waarbij bereikbaarheid van zorg centraal staat. Ook vragen ze de Nederlandse Zorgautoriteit 'het sterk economisch dwingende karakter van contracteren door zorgverzekeraars' ondergeschikt te maken aan goede patiëntenzorg.

Drie huisartsen in het oosten vertellen over de schoonheid van hun vak, en de donkere wolken die dreigen. „Dit is een mammoettanker die moet stoppen.” Lees verder onder de foto.

▲ Huisartsen Jeroen Huijgens, Leon Salimans en Rutger Frankhuisen © Jean-Pierre Jans

„En dit”, zegt huisarts Jeroen Huijgens, terwijl hij het bezoek rondleidt door zijn volledig in verbouwing zijnde praktijk, „is de ruimte waar straks de huisarts in opleiding komt zitten. Een jaar lang, is de bedoeling.”

Bouwwerkers lopen af en aan, alles ruikt nieuw, hier aan de Scholtensweg in het Overijsselse plaatsje Wesepe. Een mooie toekomst lonkt. Als er een jonge arts toehapt, tenminste. „Ik hoop echt dat er iemand komt die het ziet zitten hier. Als je op je studentenkamer in Amsterdam of Maastricht zit, dan is je eerste gedachte natuurlijk niet om in Wesepe in een praktijk te gaan werken. Je moet het meemaken, je moet het voelen.”

Wesepe is zo'n dorp waarvan er in Nederland honderden zijn. Het ligt net boven Deventer, heeft twaalfhonderd inwoners en zelfs een eigen volkslied. *In 't Sallandse landschap/ Bie Raolte, Heet'n, Olst/ Ligt Wesepe, dorpien waar ik so vol van hol.*

Als je Wesepe binnenrijdt vanuit het zuiden, passeer je de voorzieningen die een dorp zijn structuur geven. Een autobedrijf, een dierenwinkel, een bakker, een kapper. Iets verderop zitten de Chinees, de fietsenwinkel en de basisschool. En weer iets verderop, aan de rand van het dorp: de huisartsenpraktijk van Huijgens (51).

Maar het dorpsdokterschap staat onder druk, ziet Huijgens. „Ik ben niet voor niets op mijn 51ste al bezig om na te denken over mijn opvolging. Door nu te investeren, en actief op zoek te gaan naar een opvolger, hoop ik de huisartsenpraktijk voor dit dorp te behouden.”

Samen met zijn collega's Leon Salimans, net gepensioneerd huisarts in het iets zuidelijker gelegen Gorssel, en Rutger Frankhuisen, huisarts in het Twentse Weerselo, verwoordt Huijgens vandaag de zorgen van huisartsen op het platteland. „Je moet er toch niet aan denken dat een dorp als dit zonder huisarts komt te zitten”, zegt Salimans. „Oude, kwetsbare patiënten moeten dan helemaal naar Deventer of naar Raalte. Dat is verschrikkelijk!”

Je bent echt onderdeel van de gemeenschap

- Jeroen Huijgens

Huijgens, Salimans en Frankhuisen zijn dorpsdokter in hart en nieren. Ze zouden niet anders willen. Huijgens heeft ook in de stad gewerkt, maar dat beviel maar matig. Verslaafdenzorg, dat vond hij als jonge arts lastig. Ook de mentaliteit stond hem niet per se aan. Negentien jaar geleden streek hij in Wesepe neer – het was een verademing. „Hier doen mensen het echt samen. Als er een keer iets is, dan zetten ze er de schouders onder. Dat vind ik mooi.”

Uit het volkslied: *De bureu die helpt mekaar nog zo as 't mot/ Met brulften en feesten dan bin ik d'r wel bie/ Oh dôrpie ie bint toch van mie.*

Charme

En ja, dan kan het gebeuren dat een dorpsbewoner 's nachts bij de dokter aanbelt, omdat een liederlijk dorpsfeest geëindigd is met een valpartij op de keien. Of dat de patiënt met wie je vorige week een moeilijk gesprek had, plots tegenover je staat in de Albert Heijn. Het is de charme van het dorpsdokterschap, vindt Huijgens. „Je bent echt onderdeel van de gemeenschap, van het gezin soms zelfs. Mensen vertellen dingen die ze nooit tegen iemand anders vertellen.”

Oudere mensen hebben behoefte aan zorg dichtbij, maar de afstand wordt juist groter

- Rutger Frankhuisen

Net als zijn collega's is Huijgens 'apotheehoudend' huisarts: het verstrekken van medicijnen en medische hulpmiddelen doen ze er bij. „In dorpen van deze omvang is het niet rendabel een apotheek te draaien”, zegt Frankhuisen. „En voor ons levert het juist inkomsten die nodig zijn om de praktijk te kunnen draaien.”

Het is de fijnmazige Nederlandse zorg ten voeten uit. Huijgens: „Het ziekenhuis komt hier in de praktijk prikken, de diëtist gebruikt onze ruimte. Iedere week komt de wijkzuster langs. Met die en die meneer gaat het niet zo goed, Jeroen, zegt ze dan. Daar moet je even op letten. Dan ga ik bij die man langs.”

Oudere mensen

Het is echter steeds moeilijker om die kleinschalige manier van zorg verlenen, zien ze in het oosten. „De bereikbaarheid van zorg staat steeds meer onder druk”, zegt Frankhuisen. „Terwijl er in dunbevolkte gebieden juist heel veel oudere mensen zijn. Die hebben behoefte aan zorg dichtbij, maar de afstand wordt juist groter.”

De huisartsen wijzen op de rol van zorgverzekeraars. Die hebben uit het oogpunt van efficiëntie de distributie van bepaalde hulpmiddelen, zoals incontinentiemateriaal of wondverzorgingsproducten, naar zich toe gehaald. Het is een van de manieren om de uit de pan rijzende zorgkosten te beheersen. De apotheehoudende huisartsen kost het omzet. Ze zijn bang dat de trend doorzet, en dat er steeds meer taken bij hen weggehaald worden.

Volgens hen leidt dat tot verschraving van de kwaliteit. Salimans: „Als een patiënt thuis doorligwonden dreigde te ontwikkelen, konden wij er dezelfde dag nog heen. Nu komt er zo'n bol.com-achtig wagentje, dat de spullen aflevert. Dat is natuurlijk niet hetzelfde als een echte arts die kan inschatten hoe urgent de situatie is.”

Huijgens: „We kennen inmiddels allemaal voorbeelden van patiënten die naar het ziekenhuis moesten, omdat ze te lang moesten wachten op geschikte spullen.”

Zorgkosten

In een reactie zegt een woordvoerder van Zorgverzekeraars Nederland dat hij 'waagt te betwijfelen' of er echt aan kwaliteit ingeboet wordt door de distributie centraal te regelen. „Het is al jaren de trend om voor hulpmiddelen met landelijke distributiekanaalen te werken. Zilveren Kruis was vorig jaar de laatste die het zo is gaan doen. Het zijn spullen die mensen regelmatig nodig hebben, en waarvan ze dus weten hoe ze moeten worden gebruikt. Het verlaagt de zorgkosten structureel, en daar zijn we allemaal bij gebaat.”

Je kent de context, als iemand ergens mee zit

- Rutger Frankhuisen

Behalve de apotheekhoudende huisartsen, dan. Een blik richting de toekomst stemt hen zorgelijk. Een klein voorproefje van die toekomst was vorige week [te lezen](#) in *De Groene Amsterdammer*. In de kop van Noord-Holland zijn dorpspraktijken bij gebrek aan opvolgers overgenomen door een grote keten. Bewoners kunnen nog twee of drie dagen per week in hun dorp terecht. Op andere dagen moeten ze naar een praktijk een eind verderop, beeldbellen of op hun tanden bijten. Salimans: „Wat daar gebeurt, is precies ons verhaal, als we niet uitkijken. Daarom zitten wij hier. Dit is een mammoettanker die moet stoppen.”

De dorpsdokter kent de patiënt, en dat is een groot goed, zegt Frankhuisen. „Je kent de context, als iemand ergens mee zit. Je weet wat er zeven of acht jaar geleden gebeurd is, of wat in de familie speelt.” Huijgens: „Als een van de boeren uit het buitengebied aan de lijn hangt, weet je dat je echt alert moet zijn. Die bellen niet als er niks aan de hand is, daar hebben ze helemaal geen tijd voor.”

'Met hart en ziel'

In een dorp ben je dokter 'met hart en ziel', zegt Salimans. De vraag is of het nog past bij een zorgsysteem dat steeds meer gedomineerd wordt door centrale krachten, kwaliteitsnormen en uniforme werkwijzes. De bureaucratie is soms hemeltergend, vertellen de huisartsen. De logistiek angstig ingewikkeld. „Ik heb van elk geneesmiddel vijf of zes merken op de plank staan”, zegt Huijgens. „Voor elke zorgverzekeraar een. Dat gaat dan over een paar centen voordeel. Alles moet goedkoper.”

De bedoelingen zijn misschien goed – meer kwaliteit, beheersing van de kosten– maar het kan op sommige plekken averechts uitpakken

- Bettina Bock, bijzonder hoogleraar Bevolkingsdaling en Leefbaarheid

Salimans zag het veranderen. „We komen van een samenleving waarin we elkaar vertrouwden. Nu is wantrouwen de basis. Alles moet gecontroleerd worden, ook de controleurs. We hebben een schip opgetuigd van ongekende omvang. Laat ons als beroepsgroep nou zelf zorgen dat de kwaliteit op orde is, denk ik weleens. Daar zijn we prima toe in staat.”

Averechts

Volgens Bettina Bock, bijzonder hoogleraar Bevolkingsdaling en Leefbaarheid aan de Rijksuniversiteit Groningen, moeten we ons afvragen of de *one size fits all*-oplossing wel bestaat in de zorg. „De bedoelingen zijn misschien goed – meer kwaliteit, beheersing van de kosten– maar het kan op sommige plekken averechts uitpakken. Dat zie je bij de apothekhoudende huisartsen. Die hebben juist een model gevonden waardoor ze in dunbevolkt gebied toch dichtbij zorg kunnen leveren. Dat dreigt verloren te gaan.”

De effecten voor individuele burgers kunnen groot zijn, stelt ze. „Voor ouderen en jonge gezinnen raakt de aanwezigheid van een huisarts aan hun gevoel van veiligheid. Ze willen zorg dichtbij, als er een keer iets is. Uiteindelijk beïnvloedt dat ook waar ze willen wonen. Dorpen zonder huisarts krijgen echt problemen met de leefbaarheid.”

Frankhuisen: „Als het zo doorgaat kunnen wij het niet meer fatsoenlijk bolwerken en moeten we over vijf of tien jaar misschien de tent dichtgooien. Willen we dat? Dat is de vraag die we met elkaar moeten beantwoorden.”

Huijgens kijkt nog eens naar de nieuwe spreekkamer in zijn praktijk in Wesepe. Ooit moet hier zijn opvolger zitten. Probeer het gewoon eens, raadt hij alle jonge artsen van Nederland aan. „Dan word je verliefd. Dat heb ik zelf ook meegemaakt.”

Om het volkslied nog even te citeren: *Wesepe dôrpie is van mie/ Blif mie lèven lang mie bie/ 'k Heb mien hart an oe verpand/ Woar 'k goa in 't land.*

Manifest

Vandaag presenteert een groot aantal partijen een manifest, om aandacht te vragen voor de kwetsbare positie van apotheekhoudende huisartsen. Daarin wordt gevraagd om een toekomstbestendige visie van de politiek op, een uniform inkoopbeleid van farmaceutische zorg voor apotheekhoudende huisartsen met minder regeldruk en om een minder sterk economisch dwingend karakter van contracten voor apotheekhoudend huisartsen.

Het manifest is onderschreven door de Taskforce Oost (apotheekhoudende huisartsen), LHV, V&VN, de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen, Nederland Zorgt Voor Elkaar, Unie KBO en de ANBO.